

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ

ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ГУЛИСТОН ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

**«ФАКУЛЬТЕТЛАРАРО ЖИСМОНИЙ МАДАНИЯТ ВА СПОРТ»
КАФЕДРАСИ**

**“ТАСДИҚЛАЙМАН”
Ў.И проректори
Н.Баракаев**

«__» ____ 2017 й.

ЖИСМОНИЙ МАДАНИЯТ ВА СПОРТ

фани бўйича 2-курс йўналишлари учун

Билим соҳаси: 100000 - гуманитар

Таълим соҳаси: 110000 - педагогика

Таълим йўналиши: Иқтисод

ишчи ўқув дастури

Умумий ўқув соати – 118

Шу жумладан:

Маъруза – 10

Амалиёт машғулотлари – 62

Мустақил таълим соати – 46

ГУЛИСТОН – 2017 й.

Фаннинг ишчи ўқув дастури намунавий ўқув дастури ва ўқув режасига мувофиқ ишлаб чиқилди.

Тузувчилар: Сарибоев .Ш – ГулДУ «Факультетлараро жисмоний маданият ва спорт» кафедраси ўқитувчisi _____ (имзо)

Такризчи: Танибердиев. А – ГулДУ «Жисмоний маданият назарияси ва методикаси» кафедраси катта ўқитувчisi _____ (имзо)

Фаннинг ишчи ўқув дастури «Факультетлараро жисмоний маданият ва спорт» кафедрасининг 2017 йил “___” _____ даги ___ - сонли мажлисида кўриб чиқилиб, факультет Илмий-услубий Кенгашида кўриб чиқиши учун тавсия қилинди.

Кафедра мудири: **п.ф.н. Ш.Сарибоев**

Фаннинг ишчи ўқув дастури “Жисмоний маданият” факультети Илмий-услубий Кенгашининг 2017 йил “___” _____ даги “___” - сонли мажлисида тасдиқланди.

Факультет Илмий-услубий

Кенгаши раиси:

М.Баирбеков

К И Р И Ш

Ўзбекистон ўз мустақиллигини қўлга киритган дастлабки кунларданоқ жисмоний тарбия ва спортни ривожлантириш, соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш ишларига катта эътибор бериб келинмоқда. Баркамол ёш авлодни тарбиялаш давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бири сифатида белгиланди. Бу борада қатор фармон ва қарорлар қабул қилинди. Мамлакатимизда олиб борилаётган кенг кўлами ишлар олий таълим муассасаси жисмоний тарбия ва спорт кафедралари профессор-ўқитувчилари ҳамда мураббийлар зиммасига улкан масъулият юклайди. Жисмоний тарбия ва спорт ёшларни хаётга, ижтимоий фойдали меҳнатга тайёрлаш, жисмоний қобилияtlарини мукаммаллаштириш, Ватан мудофаасига тайёрлаш, уларнинг бекаму қўст камол топишларига хизмат қиласди.

Ушбу ўкув дастури олий таълим муассасаларининг барча ўкув (асосий ўкув гурухи, маҳсус тиббиёт (тайёрлов) гурухи ва вақтингчалик жисмоний юкламалардан озод қилинганлар гурухи) гурухлари талабалари учун тузилган.

Дастурни тузишда Ўзбекистон Республикасининг “Талим тўғрисида” Конуни, Кадрлар тайёрлаш миллий дастури, “Жисмоний тарбия тўғрисида” қонуни, Вазирлар Маҳкамасининг 589 - “Ёш авлодни соғломлаштириш муаммоларини комплекс ҳал қилиш тўғрисида” қарори, Ўзбекистон Республикаси маданият ва спорт ишлари, Халқ таълими, Олий ва ўрта маҳсус талим, Соғлиқни сақлаш, Қишлоқ ва сув хўжалиги, Ички ишлар, Мудофаа вазирликлари, касаба уюшмалари Федерацияси кенгашининг 1999 йил 24 декабрдаги “Ўзбекистон аҳолисининг саломатлик даражасини аниқлайдиган “Алпомиш” ва “Барчиной” тестларини жорий етиш ҳақида” 4/14 қўшма қарори каби меъёрий хужжатларга асосланилди.

Дастурда олий таълим муассасаларининг 1-2 босқич талабаларини “Жисмоний маданият ва спорт” ўкув фани бўйича назарий, амалий жисмоний тайёрлаш асослари акс эттирилган. Улар олий таълим муассасаси дарс жараёни ҳамда дарсдан ташқари тадбирларида спорт билан мустақил шуғулланиш, жисмоний тайёргарликни такомиллаштириш, саломатликни мустаҳкамлаш учун зарур бўлган билим, малака ва кўникмаларнинг асоси саналади.

Ўкув фанининг мақсади ва вазифалари

Фанни ўқитишдан мақсад талабаларни жисмоний тарбия ва спорт соҳасидаги асосий тушунчалар, (жисмоний маданият, Ўзбекистон жисмоний маданияти, жисмоний тарбия, Ўзбекистон спорти, бадан тарбия, болалар спорти, спорт, жисмоний маданият тизими, жисмоний ривожланиш, жисмоний тайёргарлик, спорт машқи, жисмоний сифатлар, жисмоний таълим, жисмоний маданият ҳаракати, Олимпия ўйинлари, Олимпия ҳаракати, талабалар спорти, уч босқичли спорт мусобақаси “Умид ниҳоллари”, “Баркамол авлод”, “Универсиада” ва ҳ.к) маҳсус назарий билимлар, жисмоний ривожланиш, тайёргарликни ўстиришга оид замонавий назарий билим, амалий кўникма ва малакаларни оширишга ёрдам берувчи восита ва методларни, ўз-ўзини жисмоний мукаммаллаштириш, оммавий соғломлаштириш тадбирларини ташкил қилиш ва улардан мустақил фойдаланишга ўргатиш.

Фанинг вазифалари талабалар саломатлигини мустаҳкамлаш ва уларнинг жисмоний камол топиши ва чиникиб ўсишларига кўмаклаши;

- талабаларда одамнинг жисмоний камолоти, бунга муайян иқлим ва бошқа шароитларда эришиш ҳақидаги маҳсус билимлар тизимини ҳосил қилиш, талабаларда гигиеник малакаларни шакллантириш, уларни гавдани тўғри тутишга, жисмоний тарбия ва спорт билан мунтазам шуғулланишга одатлантириш;

-жисмоний маданият соҳасидаги назарий билимларини, амалий кўникма малакаларини шакллантириш;

-Ўзбекистондаги уч босқичли спорт мусобақалари; “Умид ниҳоллари”, “Баркамол авлод”, “Универсиада” лар ҳақида билимларини чуқурлаштириш;

-“Универсиада” спорт мусобақаларининг барча босқичларида иштироқ етиш орқали, ўзининг спорт маҳоратини юксалтириш;

-ҳаракатнинг асосий жисмоний сифатлари (тезкорлик, кучлилик, чидамлилик, чаққонлик, егилувчанлик)ни ҳар томонлама ривожлантириш;

-мақсадга интилиш, мустақиллик ва ижодий қобилият, мардлик, сабот ва интизом, масъулият, ватанпарварлик, жамоавийлик, дўстлик ҳамда ўртоқликни чукур хис эта билиш; меҳнатга ва жамият мулкига онгли муносабатда бўлиш, маданий хулқ-атвор малакаларини тарбиялаш;

-талабаларнинг “Алпомиш” ва “Барчиной” тест талабларини бажариш учун жисмоний тайёргарлигини ошириш;

-талабаларни келажак иш фаолияти, бўлажак мутахассислиги (касбини) инобатга олиб касбий, амалий, жисмоний тайёрлаш;

-талабаларни жисмоний тарбия ва спорт машғулотларида жамоатчилик жисмоний тарбия фаолиятига тайёрлаш мақсадида уларга мураббийлик ва ташкилотчилик кўнималарини бериш;

-талаба-спортчиларнинг спорт маҳоратини такомиллаштириш;

-талабаларда жисмоний тарбия ва спорт машғулотлари билан мунтазам шуғулланиш еҳтиёжини шакллантириш.

-соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш;

-талабаларнинг ўз жисмоний ривожланиш масалаларига бўлган муносабатини ўзгартириш;

-миллий ўйинлар, спорт мусобақалари ва уларнинг турларини талабаларнинг жисмоний тарбия тизимига жорий этишда мувофиқлаштирилган жисмоний тарбияни ривожлантириш;

-ўқув-машғулот жараёнида замонавий педагогик технология ва методикаларни жорий етиш;

-спорт заҳираларини тайёрлаш шаҳобчаларини кенгайтириш;

-талабаларнинг Олимпия ҳаракати тўғрисидаги назарий билимларини такомиллаштириш, жисмоний мукаммалликка бўлган онгли эҳтиёжини шакллантириш;

-талаба-спортчиларни Универсиада, Олимпиада, Осиё ўйинлари, Бутун жаҳон талабалар Универсиадаси, Марказий Осиё ва Бутун жаҳон ўсмиirlар ўйинларига тайёрлаш ва уларнинг мазкур ўйинларда муваффақиятли қатнашишларини таъминлаш;

-жисмоний тарбия машғулотлари орқали касалликнинг олдини олиш, соғлиқни мустаҳкамлаш, машқлар бажарганда ўз- ўзини назоратга ўргатиши;

-талабаларни спорт турлари билан фаол шуғулланишга жалб қилиш, жисмоний тарбиянинг моҳиятини ва талабанинг ҳар томонлама баркамол шахс бўлиб етишига кўмаклашиш, қўлга киритилган ютуқларни тарғиб қилиш.

Фан бўйича талабаларнинг билимига, кўникма ва малакасига қўйиладиган талаблар

Жисмоний маданият ва спорт фанини ўзлаштириш натижасида талаба:

-жисмоний маданият ва спорт фанининг асосий тушунчаларини, замонавий назарий билимлар, ҳамда жисмоний ривожланиш ва тайёргарликни ўстиришга қаратилган амалий ҳаракат, кўникма ва малакаларни оширишга қаратилган восита ва методларни билиши;

-оммавий спорт соғломлаштириш ишларини ва спорт мусобақаларини ташкил қилиш ва ўтказиш, гурухдан ташқари олиб бориладиган жисмоний тарбия ва спорт шаклларини режалаштириш кўнималарига ега **бўлиши**;

-оммавий спорт соғломлаштириш байрамларини ташкил қилиш ва ўтказиш, гурухдан ташқари олиб бориладиган жисмоний тарбия шаклларини билиш ва уларни фарқлай олиш малакаларини **эгаллаши**;

-“Алпомиш” ва “Барчиной” жисмоний тайёргарлик тест мезонлари талабларини бажариши керак.

Фаннинг ўқув режадаги фанлар билан ўзаро боғлиқлиги ва услубий жиҳатдан узвий кетма-кетлиги

Жисмоний маданият фани ОТМ 1-2 босқичида ўқитилади. Фанни ўқитишида талабаларнинг умумтаълим мактаби, академик лицей ва касб-хунар таълим муассасасида жисмоний маданият, табиий, тиббий-биология, ижтимоий фанлар, мактаб гигиенаси, педагогика, умумий психология, педагогик маҳорат, жисмоний тарбия назарияси ва методикаси, спорт тибиёти каби фанлардан олган билим, малака ва кўникмаларига асосланилади.

Фаннинг ишлаб чиқаришдаги ўрни

Жисмоний маданият фани, аввало, талабаларни жисмоний ва маънавий соғломлаштириш орқали касбий зарур жисмоний тайёргарлигини таъминлашга оид назарий билимлар, амалий кўникма ва малакаларни мустақил шакллантиришга ўргатади, жисмоний сифатларини тарбиялаш, такомиллаштиришга кўмаклашади, шунингдек, уларнинг спорт маҳоратини оширишига оид билим, ҳаракат, кўникма ва малакаларини шакллантиради. Шу билан бирга жисмоний маданият ва спорт бўйича чиқарилган давлат директиви хужжатлари ижросини таъминлашда муҳим ўрин тутади.

Фанни ўқитишида замонавий ахборот ва педагогик технологиялар

Фан бўйича назарий материалларни ўрганишда “Кейс-стади”, “Инсерт”, “Вен Диаграмма”, “Т-схема”, “Хулосалаш”, “CWOT-тахлил” каби замонавий педагогик технологиялардан, аудио-видео ёзувлардан, ўқитишининг якка, гурӯҳ ва жамоавий методларидан фойдаланилади.

Фандан ўтиладиган мавзуулар ва улар бўйича машғулот турларига ажратилган соатларнинг тақсимоти 3 семестр

Т/р	Фаннинг бўлими ва мавзуси, маъруза мазмуни	Соатлар			
		Жами	Маъруза	Амалий машғулот	Мустақи л талим
1.	Киска масофага югуриш техникасини такомиллаштириш	4		2	2
2.	Урта масофаларга югуриш техникасини такомиллаштириш	4		2	2
3.	Югуриб келиб узунликка сакраш техникасини такомиллаштириш	7		2	2
4	Кросс тайёргарлиги	2		2	
5	Жойдан ва сакраб тўпни бир – бирига узатиш техникасини такомиллаштириш	4		2	2
6	Шитдан қайтган тўпни сакраб илиб олиш техникасига такомиллаштириш	4		2	2
7	Жарима майдончасида тўпни саватга ташлаш техникасига такомиллаштириш	5		2	2
8	Жарима тўпни ташлаш техникасини такомиллаштириш	4		2	2
9	Ўкув ўйини ва ҳакамлик қилиш қоидалари	4		4	
10	Биринчи зонадан тўпни бир-бирига узатиш ва тўрдан ўтгазиш техникасини такомиллаштириш	6		4	2
11	Химоя тактикасини такомиллаштириш	6		4	2
12	Хужум тактикасини такомиллаштириш	6		4	2
13	Ўкув ўйини ва ҳакамлик қилиш қоидалари	2		2	
14	Турник ва брусьядга машқ бажариш	5		2	2
Жами		59		36	23

4 семестр

Т/р	Фаннинг бўлими ва мавзуси, маъруза мазмуни	Соатлар			
		Жами	Маъруза	Амалий машгулот	Мустақил талим
1	Валеологиянинг назарий - методологик асослари	4	2		2
2	Валеологик йўналишлар: Педагогик, экологик ва ижтимоий валеология.	4	2		2
3	Инсон саломатлиги. Соғлом ва касал организм ҳақида	4	2		2
4	Соғлом турмуш тарзи ва уни ташкил этувчи таркибий қисмлар	2	2		
5	Инсон саломатлиги ва заарли одатлар. Гиёхвандлик ва токсикомания	2	2		
6	Саломатлик даражасини аниқлаш, Саломатлик кодексини ишлаб чиқиши. Соғлом турмуш тарзи компонентларига тавсифнома бериш.	4		2	2
7	Турмуш тарзи ва заарли одатлар. Чекиш, алкоголизм, гиёхвандлик ва токсикомания. Уларнинг олдини олиш чоратадбирларини муҳокама қилиш.	2		2	
8	ОИТС ва унинг тарқалиши. ОИТС ташхиси (диагностикаси) ва профилактикаси юзасидан мунозара олиб бориш.	4		2	2
9	Экологик, педагогик, ижтимоий ва оиласибий валеология муаммоларини таҳлил қилиш.	2		2	
10	Репродуктив саломатлик ва касалликлар тўғрисида сухбатлар ўтказиш.	4		2	2
11	Фаол ҳаракат ва саломатлик. Чиникиш, жисмоний тарбия ва спорт. Жисмоний саломатлик, уни баҳолаш ва корекциялаш.	2		2	
12	Граната улоқтириш техникасини такомиллаштириш	2		2	
13	Тўпни бир-бирига узатиш техникасини такомиллаштириш	4		2	2
14	Тўпни бош билан бир-бирига узатиш техникасига ўргатиш	2		2	
15	Футбол ўйини ва футболда хакамлик қилиш.	6		4	2
16	Гиламда олдинга ўмбалоқ ошиш техникасини такомиллаштириш	2		2	
17	Орқага ўмбалоқ ошиш ва куракларда тик туриш техникасини такомиллаштириш	4		2	2
	Жами	60	10	26	23
	Курс бўйича жами соат	118	10	62	46

1. Ўқув материаллари мазмуни

1.1. Маъруза машғулотлари мазмуни

2.1.1. Валеологиянинг назарий - методологик асослари. (2 соат)

Валеология фанининг тарихи, асосчилари, мақсади ва вазифалари. Одам саломатлиги ҳақидаги ҳозирги замон тушунчалари. [A8.5-12; K1.4-13]

2.1.2. Валеологик йўналишлар: Педагогик, экологик ва ижтимоий валеология. (2 соат)

Саломатликка таъсир кўрсатадиган турли хил юкламалар. Таълимий-тарбия жараёнининг соғломлаштирувчи йўналиши. Йил, хафта, кун давомидаги ақлий ишчанлик қобилияти. Организм ва муҳит. Биотик ва абиотик омиллар. Биоритмлар ҳақидаги тушунча. Ўзбекистон ахолисининг саломатлик ҳолати. Муҳитнинг ижтимоий омиллари. [A8.14-22; K1.14-31]

2.1.3. Инсон саломатлиги. Соғлом ва касал организм ҳақида. (2 соат)

Организмнинг биологик имкониятлари. Ирсий имкониятлар. Организмнинг кўнилмаларга асосланган имкониятлари, организм заҳиралари. Саломатликнинг ёш ва жинсий хусусиятлари. [A8.25-36; K1.33-46]

2.1.4. Соғлом турмуш тарзи ва уни ташкил этувчи таркибий қисмлар. (2 соат)

Қариндошлар орасидаги никоҳлар, генотип ва фенотип ҳақида тушунча. Генотипни негизини ташкил қилувчи тузилмалар ва ирсий информацияни наслдан-наслга ўтиш қонуниятлари.

[A8.36-47; K1.48-56]

2.1.5. Инсон саломатлиги ва заарали одатлар. Гиёҳвандлик ва токсикомания. (2 соат)

Чекиш, алкоголизм, гиёҳвандлик ва токсикомания. Уларнинг олдини олиш чора-тадбирларини муҳокама қилиш. Чекиш ва спиртли ичимликларнинг одам иш фаолиятига таъсири, чекиш ва спорт.

[A8.36-47; K1.48-56]

2.2. Амалий машғулотлар мазмуни

2.2.1. Саломатлик даражасини аниқлаш, Саломатлик кодексини ишлаб чиқиши.

Соғлом турмуш тарзи компонентларига тавсифнома бериш. (2 соат)

Болалик даври валеологияси, жисмоний фаоллик тўғрисида тушунча. Жисмоний ривожланиш белгиларини аниқлаш. Қариндошлар орасидаги никоҳлар, ирсий информацияни наслдан-наслга ўтиш қонуниятлари.

[A8.36-47; K1.48-56]

2.2.2. Турмуш тарзи ва заарали одатлар. Чекиш, алкоголизм, гиёҳвандлик ва токсикомания. Уларнинг олдини олиш чора-тадбирларини муҳокама қилиш. Чекиш ва спиртли ичимликларнинг одам иш фаолиятига таъсири, чекиш ва спорт. Соғлом турмуш тарзи компонентларига тавсифнома бериш. Ирсият ва саломатлик. (2 соат)

[A8.36-47; K1.48-56]

2.2.3. ОИТС ва унинг тарқалиши. ОИТС ташхиси (диагностикаси) ва профилактикаси юзасидан мунозара олиб бориш. (2 соат)

ОИТС ташхиси (диагностикаси) ва профилактикаси юзасидан мунозара олиб бориш. ОИТС касаллиги ҳақида. Касалликнинг организмга салбий таъсири. Вируснинг юқиши йўллари. Касалликдан сақланиш йўллари.

[A8.44-57; K1.51-68]

2.2.4. Экологик, педагогик, ижтимоий ва оилавий валеология муаммоларини таҳлил қилиш. (2 соат)

Саломатликка таъсир қилувчи турли хил юкламалар, яъни жисмоний тарбия ва саломатликни тушунтириш. Ўзбекистон ахолисини саломатлик ҳолати ҳақида маълумот. [A8.64-77; Қ1.78-86]

2.2.5. Репродуктив саломатлик ва касалликлар тўғрисида сұхбатлар ўтказиш. (2 соат)

Fe, Ca ва йод танқислиги, унинг жисмоний ривожланишга салбий таъсири. Fe, Ca ва йод танқислиги натижасида келиб чиқадиган касалликлар ва уларнинг олдини олиш чоратадбирлари.

[A8. 86-97; Қ1.88-96]

2.2.6. Фаол ҳаракат ва саломатлик. Чиниқиши, жисмоний тарбия ва спорт. Жисмоний саломатлик, уни баҳолаш ва коррекциялаш. (2 соат)

Чиниқиши, жисмоний тарбия ва спорт. Жисмоний саломатлик, уни баҳолаш ва коррекциялаш. Овқатланишнинг ўсиш, ривожланиш ва саломатликка таъсири. Тўғри ва сифатли овқатланиш. Организмнинг витаминлар, микроэлементларга нисбатан эҳтиёжи. Антропометрия, соматометрия, соматоскопия.

[A8. 86-97; Қ1.88-96]

2.2.7. Қисқа масофага югуриш техникасини такомиллаштириш. (2 соат)

Югуриш тури ҳақида тасаввур ҳосил қилдириш, тўғри йўлакда югуриш техникасига ўргатиш, марра чизигини кесиб ўтиш техникасига ўргатиш, старт тезланиши ва паст старт техникасига ўргатиш, тўлиқ техникани такомиллаштириш.

[A1.130-142; A3. 29-31].

2.2.8. Ўрта масофаларга югуриш техникасини такомиллаштириш (2 соат).

Ўрта масофага югуриш техникаси ҳақида тасаввур ҳосил қилиш, тўғри йўлакда югуриш техникасига ўргатиш, бурулишда югуриш техникасига ўргатиш, юқори старт техникасига ўргатиш, марра чизигини кесиб ўтиш техникасига ўргатиш, тўлиқ техникани такомиллаштириш.

[A1.120-130; A3.12-14].

2.2.9. Югурниб келиб узунликка сакраш техникасини такомиллаштириш. (2 соат).

Узунликка сакраш усуслари ҳақида тушунча бериш, “оёқларни букиб” усулида узунликка сакраш техникаси ҳақида талабаларда тасаввур ҳосил қилдириш, сакровчиларнинг махсус машқларини ўргатиш, ерга тушиб техникасига ўргатиш, югурниб келиш ва депсиниш техникасига ўргатиш, ҳавода бажариладиган ҳаракатларга ўргатиш, тўлиқ техникани такомиллаштириш.

[A1.210-227; A3.45-49]

2.2.10. Кросс тайёргарлиги. (2 соат).

Талабаларнинг жисмоний тайёргарлигини ошириш методикаси. Умумий ва махсус чидамлиликни ошириш методикаси. Кросс югурниш турлари ҳақида. [A1.48-85; A2.47-165;

2.2.11. Жойдан ва сакраб тўпни бир – бирига узатиш техникасини ўргатиш. (2 соат).

Баскетболда тўп билан бажариладиган ҳаракатлар ҳақида талабаларда умумий тушунча ҳосил қилиш. Турган жойда тўпни бир ва икки қўллаб узатиш. Ҳаракатланиб тўпни узатиш ва қабул қилиш, тўпни ҳар хил холатда узатиш ва қабул қилишини бажариш.[A4.44-52;].

2.2.12. Шитдан қайтган тўпни сакраб илиб олиш техникасига ўргатиш. (2 соат).

Баскетбол ўйинида бажариладиган ҳаракат малакалари ҳақида талабаларга тушунча бериш. Баскетбол ўйини техникаси ҳақида тушунча бериш. Ўйин жараёнида юриш ва югурниш ҳаракатларига ўргатиш. Тўпни юриб ва югурниб олиб юриш ҳаракатларига ўргатиш. [A4. 52-55;].

2.2.13. Жарима майдончасида түпни саватта ташлаш техникасига ўргатиш. (2соат)

Түпни бир қўллаб елкадан ташлашга ўргатиш. Түпни икки қўллаб кўкракдан ташлаш техникасига ўргатиш. түпни бир ва икки қўллаб тепадан ташлаш техникасига ўргатиш.[A4.70-73, 99-101].

2.2.14. Жарима тўпини ташлаш техникасини такомиллаштириш.(2 соат)

Баскетбол тўпи ва ҳалқаси ҳақида тушунча бериш. Баскетбол тўпини тўғри ушлаш ва қўлдан чиқаришга ўргатиш. Тўпни саватга ташлаш техникасига ўргатиш, ҳар хил холатда туриб тўпни саватга ташлашга ўргатиш. Югурниб келиб тўпни ташлашда қадам ташлаш техникасига ўргатиш. [A4.70-73, 99-101].

2.2.15. Жойдан ва сакраб тўпни бир – бирига узатиш техникасини ўргатиш. (2 соат).

Баскетболда тўп билан бажариладиган ҳаракатлар ҳақида талабаларда умумий тушунча ҳосил қилиш. Турган жойда тўпни бир ва икки қўллаб узатиш. Ҳаракатланиб тўпни узатиш ва қабул қилиш, тўпни ҳар хил холатда узатиш ва қабул қилишни бажариш.[A4.44-52;].

2.2.16. Шитдан қайтган тўпни сакраб илиб олиш техникасига ўргатиш. (2 соат).

Баскетбол ўйинида бажариладиган ҳаракат малакалари ҳақида талабаларга тушунча бериш. Баскетбол ўйини техникаси ҳақида тушунча бериш. Ўйин жараёнида юриш ва югуриш ҳаракатларига ўргатиш. Тўпни юриб ва югуриб олиб юриш ҳаракатларига ўргатиш. [A4. 52-55;].

2.2.17. Жарима майдончасида тўпни саватга ташлаш техникасига ўргатиш. (2соат)

Тўпни бир қўллаб елкадан ташлашга ўргатиш. Тўпни икки қўллаб кўкракдан ташлаш техникасига ўргатиш. тўпни бир ва икки қўллаб тепадан ташлаш техникасига ўргатиш.[A4.70-73, 99-101].

2.2.18. Жарима тўпини ташлаш техникасини такомиллаштириш.(2 соат)

Баскетбол тўпи ва ҳалқаси ҳақида тушунча бериш. Баскетбол тўпини тўғри ушлаш ва қўлдан чиқаришга ўргатиш. Тўпни саватга ташлаш техникасига ўргатиш, ҳар хил холатда туриб тўпни саватга ташлашга ўргатиш. Югурниб келиб тўпни ташлашда қадам ташлаш техникасига ўргатиш. [A4.70-73, 99-101].

2.2.19. Баскетбол ўқув ўйини ва ҳакамлик қилиш. (4 соат)

Баскетбол ўйинида ҳакамлар ҳайъати ва уларнинг вазифаларини тушуниши. Ўйин қоидалари билан таништириш. Баскетболда очколарнинг хисобини олиб бориш. Ўйиннинг давомийлигини ва таймлар сони ҳақида тушунча бериш.

2.2.20. Биринчи зонада тўпини ўйин бир-бирига узатиб тўрдан ошириш техникасига ўргатиш. (2соат)

Волейбол майдони ва тўрнинг ўлчамлари ҳақида тушунча бериш. Тўрдан тўпни оширишда бажариладиган ҳаракатларга ўргатиш. Волейболчиларнинг умумривожлантирувчи ва маҳсус машқларига ўргатиш. Тўрдан тўпни ўтказиш усусларига ўргатиш. Тўпни комбиноцион ҳаракатлар билан тўрдан ўтказиш тактикасига ўргатиш.

[A5.72-78, A5.30-31,].

2.2.21. Химоя тактикасига ўргатиш. (2 соат)

Индивидуал тарзда бажариладиган ҳаракатларни такомиллаштириш. Замонавий волейболдаги химоя тактикалари. Юқори савиядаги ўйинлар тасвирларини тахлил этиш. Ўйин жараёнида ўрганилган ҳаракат малакаларини мустахкамлаш.

[A5.72-84, A5.30-34].

2.2.22. Хужум тактикаси ўргатиш. (2 соат)

Хужум тактикалари ҳақида. Кучли жамоалар тактикаларини ўрганиш ва тахлил этиш. Ўрганилган тактикаларни ўйин жараёнида қўллаш.

[A5.72-84, A5.30-34].

2.2.23. Волейбол ўйини ва ўйинда ҳакамлик қилиш қоидалари. (2соат)

Волейбол ўйинида ҳакамлар хайъати ва уларнинг вазифаларини тушунтириш. Ўйин қоидалари билан танишириш. Волейболда очколарнинг ҳисобини олиб бориш. Ўйиннинг давомийлигини ва таймлар сони ҳақида тушунча бериш.

[A5.72-84, A5.28-29].

2.2.24 Турникда машқ бажариш. (2 соат)

Куч билан тирмашиб чиқиш. Куч билан айланиб чиқиш. Олдинга ва орқага айланишлар. Турникда айланиб сакраб тушиб туриб қолиш.

[A14.38-40, 128-141;].

2.2.25 Брусьяда машқ бажариш. (2 соат)

Брусьяга чиқишига ўргатиш. Брусьядада силтанишларни бажариш. Силтаниб 180 градус айланиб тушиш ва туриб қолишга ўргатиш.

[A4.38-40, 128-141;].

2.2.26.]Граната улоқтириш техникасини такомиллаштириш. (2 соат)

Улоқтириш машқлари ҳақида талабаларда тушунча ҳосил қилиш. Граната улоқтириш сектори. Улоқтирувчиларнинг махсус машқлари. Граната улоқтириш техникасини фазаларга бўлиб ўргатиш.

[A1.210-227; A3.45-49]

2.2.27 Тўпни бош билан бир-бирига узатиш техникасига ўргатиш.(2соат)

Юқоридан келган тўпни тўғридаги шеригига узатиш техникасига ўргатиш. Сакраб келган тўпни бош билан ён томонга узатишга ўргатиш. Ўргатилган харакатларни жойда ва харакатда бажариш.

[A4.51-56, A4. 155-160,].

2.2.28 Тўпни бир-бирига узатиш техникасини такомиллаштириш.

(2 соат)

Тўпни оёқнинг ички ва ташқи томони билан бир-бирига узатиш техникасини такомиллаштириш. Тўпни бош билан бир-бирига узатиш техникасини такомиллаштириш. Элементларни жойда ва харакатда бажариш.

[A4.81-96, A4. 155-166].

2.2.29 Футбол ўйини ва футболда ҳакамлик қилиш. (4 соат)

Майдонда ҳакамлик қилиш. Ён ҳакам вазифасини бажариш. Ўйин қайдномасини тўлдириш. [A4.364-383, A4. 197-217].

2.2.30 Гиламда олдинга ўмбалоқ ошиш техникасини такомиллаштириш.

(2 соат)

Қўлларга таяниб, елка билан тушиб ўмболоқ ошиш. Бирдан икки ёки уч марта айланиб, оёқларни ушлаган холда туриб қолишга ўргатиш. Ўргатилган элементларни такомиллаштириш.

[A4.38-40, 128-141;].

2.2.31 Орқага ўмбалоқ ошиш ва қуракларда тик туриш техникасини такомиллаштириш. (2соат)

Қўлларга таяниб, елка билан тушиб орқага ўмболоқ ошиш. Бирдан икки ёки уч марта айланиб, оёқларни ушлаган холда туриб қолишга ўргатиш. Ўргатилган элементларни такомиллаштириш.

[A4.38-40, 128-141;].

2. Мустақил таълимни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни

Талабаларнинг маъруза, амалий ва семинар машғулотларига тайёрланиб келиши ва ўтилган материалларни мустақил ўзлаштиришлари учун кафедра ўқитувчилари томонидан маъруза матнлари, амалий машғулотларни ташкил этишга оид кўрсатмалар ишлаб чиқилган, ҳар бир талабага ушбу материаллардан фойдаланиш тавсия эталади.

Талабанинг фанни мустақил тарзда қандай ўзлаштирганлиги жорий, оралиқ ва якуний назоратда ўз аксини топади. Шу сабабли рейтинг тизимида мустақил ишларга алоҳида балл ажратилмайди, улар ЖН ва ЯН лар таркибига киритилган.

Мустақил ишлар учун фан бўйича жами 46 соат ажратилган.

Ушбу соатлар тахминан қўйидаги тартибда тақсимланади:

- маъруза конспектини ўқиб тайёрланиш – 10 соат.
- амалий машғулотларда ҳаракат малакаларини эгаллаш – 36 соат.

Амалий машғулотлarda назарий билимлар ўрганилган турга хос ҳаракат малакаларини эгаллаш орқали мустаҳкамланади. Жисмоний маданият ва спорт фанини чуқур ўзлаштириш учун талаба фаннинг ҳар бир бўлимини мустақил ўрганиши ва ҳаракатларни амалда бажара олиши орқали мустаҳкамлаши зарур.

Семинар машғулотлари назария ва амалиётни боғловчи асосий бўғин бўлиб ҳисобланади. Бунда талабаларнинг билимларини мустаҳкамлашда ўргатилган турлардан ҳаракат малакаларини эгаллаб, назарий билимларини чуқур ўрганиши муҳим роль ўйнайди.

Қолдирилган дарсларни топшириш учун талаба дарс материалини тайёрлаб келиши ва ўқитувчининг оғзаки сұхбатидан ўтиши зарур. Қолдирилган ОН ва ЯН лар белгиланган тартиб бўйича топширилади.

Талабалар мустақил таълимининг мазмуни ва ҳажми

(Маъруза, амалий ва семинар машғулотлари) (3-семестр)

Ишчи ўкув дастурининг мустақил таълимга оид бўлим ва мавзулари	Мустақил таълимга оид топшириқ ва тавсиялар	Бажарилиш муддатлари	Ҳажми (соатда)
Ўрта ва қисқа масофаларга югуриш, узунликка сакраш техникасларига ўргатиш	Ўрта ва қисқа масофага югуриш техникаси ҳақида тасаввур хосил қилиш, тўғри йўлакда югуриш, бурулишда югуриш, юқори старт, марра чизигини кесиб ўтиш техникасига ўргатиш, тўлиқ техникани такомиллаштириш. Узунликка сакраш усуллари ҳақида тушунча бериш, сакровчиларнинг маҳсус машқларини ўргатиш, тўлиқ техникани такомиллаштириш.	1-3 ҳафта	4
Баскетбол ўйини техникасига ўргатиш	Баскетбол ўйинида бажариладиган ҳаракат малакаларини мустаҳкамлаш. Баскетбол ўйини техникаси ҳақида тушунча бериш.	4-6 ҳафта	4
Волейбол ўйини техникасига ўргатиш	Волейболда ўйин ҳаракатларига ўргатиш. Волейболда тўп билан бажариладиган ҳаракатлар техникасига ўргатиш.	7-9 ҳафта	4
Футболда ўйини техникасига ўргатиш	Тўпни оёқларнинг ички ва ташки томонларида олиб юриш ва югуриш. Тўпни шеригига ташлаб олиб юриш ва югуриш. “Пеналти” тепиши техникасига ўргатиш. Эркин ва жарима тўпи тепиши техникасига ўргатиш	12-14 ҳафта	4
Валеология-саломатлик ва соғлом турмуш тарзи ҳақидаги таълимот	Валеология фанига кириш, фан ҳақида умумий тушунчалар бериш, бошқа фанлар билан алоқасини айтиш, фаннинг мақсади ва	15-16 ҳафта	3

	вазифаларини талабаларга етказиши.		
Жисмоний тайёргарлик кўрсаткичларини баҳолаш	Жисмоний холатни ўрганиш усуллари. Юрак уриши ва нафас олиш сони, антропометрик кўрсаткичларни ўрганиш йўллари.	17-18 ҳафта	4
ЖАМИ			23

**Талабалар мустақил таълимининг мазмуни ва ҳажми
(Маъруза, амалий ва семинар машғулотлари) (4-семестр)**

Ишчи ўкув дастурининг мустақил таълимга оид бўлим ва мавзулари	Мустақил таълимга оид топшириқ ва тавсиялар	Бажарилиш муддатлари	Ҳажми (соатда)
Граната улоқтириш ва эстафетали югуриш техникаларига ўргатиш	Улоқтириш машқлари ҳақида талабаларда тушунча ҳосил қилиш. Граната улоқтириш сектори. Улоқтирувчиларнинг маҳсус машқлари. Эстафетали югуриш турлари. Мусобақа ўтказиш жойлари.	1-3 ҳафта	2
Баскетбол ўйини ва унда ҳакамлик қилиш	Баскетбол ўйинида ҳакамлар ҳайъати ва уларнинг вазифаларини тушунтириш. Ўйин қоидалари билан таништириш. Баскетболда очколарнинг ҳисобини олиб бориш.	4-6 ҳафта	2
Волейбол ўйини ва унда ҳакамлик қоидалари	Волейбол ўйинида ҳакамлар ҳайъати ва уларнинг вазифаларини тушунтириш. Ўйин қоидалари билан таништириш. Волейболда очколарнинг ҳисобини олиб бориш.	7-8 ҳафта	2
Футбол ўйини ва унда ҳакамлик қилиш қоидалари.	Майдонда ҳакамлик қилиш. Ён ҳакам вазифасини бажариш. Ўйин қайдномасини тўлдириш.	9-10 ҳафта	4
Саломатлик кушандалари (чекиш, ичкиликбозлиқ, гиёхвандлик)	Зараарли одатлар ҳақида умумий тушунча бериш. Чекиш, ичиш ва гиёхвандликнинг инсон организми ва жамиятга келтирадиган зарарини талабаларга етказиб бериш.	11-12 ҳафта	2
Саломатликни яхшилаш ва машғулотларни ташкил этишининг илмий асосланган воситалари	Талабаларга инсоннинг идеал қомати ҳақида аниқ маълумотлар бериш. Жисмоний машқларнинг инсон саломатлигини яхшилашдаги аҳамиятини тушунтириш.	13-14	4
Юрак-қон тизими кўрсаткичларини баҳолаш методикаси	Физиометрик усул ёрдамида аниқлаш. Танадаги пулс ўлчаш нуқталари ва санаш сонини ўргатиш методикаси. Ривожланганлик даражаларини ажратиш.	15-16 ҳафта	3
ОИТС билан заарланиш йўллари	ОИТС касаллиги ҳақида. Касалликнинг организмга салбий таъсири. Вируснинг юқиши йўллари. Касалликдан сакланиш йўллари.	17-18 ҳафта	4
ЖАМИ			23

4. Рейтинг баҳолаш тизими

КУЗГИ СЕМЕСТР

БАХОРГИ СЕМЕСТР

КУЗГИ СЕМЕСТР

Баҳо	5	4	3	2
Рейтинг	86-100	71-85	55-70	< 55
Фанни ўзлаштириш кўрсатгичлари	51-59	42-50	33-41	33

БАХОРГИ СЕМЕСТР

Баҳо	5	4	3	2
Рейтинг	86-100	71-85	55-70	< 55
Фанни ўзлаштириш кўрсатгичлари	47-55	39-47	30-39	30

Эслатма: Барча бакалавр таълим йўналишлари талабалари учун 1,2 семестрларида ўқитиладиган “Жисмоний маданият ва спорт” фанининг ўқув ҳажми 118 соатни ташкил этиб, 1 ва 2 семестрга бўлиб ўтилиши сабабли кузги семестрнинг ўзида 59 соатни ташкил этади фан коэффиценти эса 5,9 бўлади. Бахорги семестрда 55 соатни ташкил этади ва фан коэффиценти 55 бўлади. Фан бўйича ўзлаштиришни аниқлашда талаба тўплаган бали 5,9 га ва 55га кўпайтирилади ва бутунгача яхлитлаб олинади.

4.2. ЖНни баҳолаш мезонлари

4.3.

Жисмоний маданият ва спорт фани бўйича жорий баҳолаш талабанинг амалий ва семинар машғулотларидағи ўзлаштиришини аниқлаш учун қўлланилади. ЖН ҳар бир амалий машғулотларида ўргатилган ҳаракат малакалари бажариб кўрсатилади, назорат талаблари амалий шаклларда амалга оширилади. Талабага ЖН да бутун баллар қўйилади.

Талабанинг амалий машғулотларни ўзлаштириш даражаси қўйидаги мезон асосида аниқланади

		2 – курс	3-семестр	
Назорат шак	Назорат турлари		Сони	Максимал балл
ЖН	Меъёрий талабларни топшириш		6	X5 =30
ТМИ	Берилган мавзулар бўйича мустақил иш топширикларини ба жариш		5	x2= 10
ОН	Тест саволларига жавоб бериш 20та		20	X1 =20
ТМИ			2	X5= 10
ЯН	Меъёрий талабларни топшириш		3	X10=30
			ЖАМИ	100 балл

1 – БОСКИЧ (12 балл)

№	Ж.Н. 12 Балл	Ўғил балалар				Қиз болалар			
		5	4	3	2	5	4	3	2
1	Назорат талаблари								
1	100 м.га югуриш	13,4	13,8	14,0	14,8	15,8	16,4	18,0	18,4
2	2000-3000 м.га югуриш	12,0	12,40	13,10	14,0	10,30	11,35	12,40	14,10
3	Талаба мустақил иши	4	3	2	1	4	3	2	1

2 – БОСКИЧ (29 балл)

№	Ж.Н. 29 Балл	Ўғил балалар				Қиз болалар			
		5	4	3	2	5	4	3	2
ЖН 1	Югуриб келиб узунликка сакраш	4,65	4,55	4,50	4,30	3,65	3,50	3,30	3,10
2	Баскетбол тўпини жарима майдончаси ташқарисида саватга ташлаш (5 та уриниш)	5	4	3	2	5	4	3	2
3	Талаба мустақил иши	4	3	2	1	4	3	2	1
ОН 4	Тест саволларига жавоб бериш 10та	10	9	8	7	6	5	4	3
5	Талабалар мустақил иши	5	4	3	2	5	4	3	2

3– БОСКИЧ (29 балл)

2											
Ж.Н. 29 Балл		Ўғил балалар					Қиз болалар				
№	Назорат талаблари	5	4	3	2		5	4	3	2	
ЖН 1	Тўпни ўйинга киритиб, Майдоннинг айтилган зонасига тушириш (5 та уриниш)	4	3	1	0		4	3	1		0
2	Қўлларни букиб ёзиш	40	30	25	20	15	12	9	6		
3	Талаба мустақил иши	4	3	2	1	4	3	2	1		
Он 4	Тест саволларига жавоб бериш 10та	10	9	8	7	6	5	4	3		
5	Талаба мустақил иши	4	3	2	1	4	3	2	1		

ЯКУНИЙ НАЗОРАТ- 30 балл

НАЗОРАТ ТАЛАБЛАРИ												
		Бал	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
1	Қўлларни букиб ёзиш	Ўғил	40	38	36	34	32	30	28	26	24	22
		Қиз	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7
2	400-800 м.га югуриш	Ўғил	2,50	2,55	2,60	3,00	3,10	3,15	3,20	3,25	3,30	3,35
		Қиз	1,18	1,20	1,25	1,30	1,35	1,40	1,45	1,50	1,55	1,60
3	Турган жойдан узунликка сакраш	Ўғил	2,50	2,45	2,40	2,35	2,30	2,25	2,20	2,15	2,10	2,00
		Қиз	1,80	1,75	1,70	1,65	1,60	1,55	1,50	1,45	1,40	1,35

2-курс 4-симестр

Назорат шак	Назорат турлари	Сони	Максимал балл
ЖН	Мавзулар бўйича савол жавоб	6	X5 =30
ТМИ	Берилган мавзулар бўйича мустақил иш топширикларини бажариш	2	X5= 10
ОН	Тест саволларига жавоб бериш 20та	20	X1 =20
ТМИ	Берилган мавзулар бўйича мустақил иш топширикларини бажариш	1	X10= 10
ЯН	Меъёрий талабларни топшириш	3	X10=30
		ЖАМИ	100 балл

ЯКУНИЙ НАЗОРАТ- 30 балл

№	Балл	Б а л л										
		Назорат талаблари		10	9	8	7	6	5	4	3	2
1	Югуриб келиб узунликка сакраш (см)	ўғил	4,65	4,60	4,55	450	445	440	435	430	425	420
		қиз	3,65	360	355	350	345	340	335	330	325	320
2	Турнирда куч билан айланиси тушиш (марта). Гимнастик нарвонга осилган холда 90 градусга кўтариб туриш (секунд)	ўғил	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
		қиз	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3
3	2000 – 3000 м га югуриш	ўғил	12,00	12.10	12.30	12.50	13.00	13.10	13.30	13.40	13.50	14.0 0
		қиз	10,30	10.50	11.00	11,30	12.00	12.30	13.00	13.30	13.50	14.1 0

Баҳолаш мезони:

Максимал балл – 100 балл
Ўтиш бали – 55 балл
“аъло” -86 дан 100 гача (86-100 %)
“яхши” – 71 дан 85,9 гача (71-85 %)

“қоникарли” - 56дан 70,9 гача (56-70 %)
“қоникарсиз” - 55 % дан паст

4.3. ЯНни баҳолаш

Якуний назорат “Жисмоний маданият ва спорт” фанининг барча мавзуларини қамраб олган бўлиб, назарий ва амалий машғулотлар ўтиб бўлингандан сўнг амалий назорат талаблари асосида амалга оширилади. Бундан мақсад талабаларнинг “Алпомиш” ва “Барчиной” маҳсус тест синовларидан ўрин олган назорат талаблари бўйича жисмоний сифатларининг ривожланганлик даражаларини аниқлашдир. ЯН назорат ишлари тест усулида ҳам ўтказилиши назарда тутилган, тест саволлари Енгил атлетика ва ЎМ, Спорт ўйинлари ва ЎМ, Гимнастика ва ЎМ фанларининг ишчи ўқув дастурлари асосида тайёрланади. ЖНга ажратилган баллдан 55% дан паст балл тўплаган талаба ўзлаштирумаган хисобланади ва ЯНга киритилмайди. ЯНни ўзлаштирумаган талабаларга қайта топшириш имконияти берилади. ЯН бўйича натижалар қайдномаси кафедра мудири раҳбарлигида тузилади ва деканатларга топширилади.

5.ИНФОРМАЦИОН-УСЛУБИЙ ТАЪМИНОТ

5.1. АСОСИЙ АДАБИЁТЛАР

№	Муаллиф, адабиёт номи, тури, нашриёт, йили, хажми	Кутубхонада мавжуд нусхаси
1.	Нормуродов А.Н.Енгил атлетика. Ўкув услубий қўлланма Т.2002 йил	1
2.	Айрапетъянц Л.Р.Волейбол. дарслик, ЎзДЖТИ нашриёт-матбаа бўлими, 2005 йил.	24
3.	Бальсевич Б.К.Физическая культура для всех и каждого.М. ФиС.1988 год	10
4.	Масляков В.А.Массовая физическая культура в Вузе.М.Высшая школа.1991год.	10
5	Нуримов Р .Футбол. Дарслик.Тошкент-2005	16
6	Нормуродов А.Н.Жисмоний тарбия. Укув кулланма.Тошкент-2011	10
7	Нормуродов А.Н., Моргунова И.И Жисмоний тарбия фанидан намунавий дастур(бакалавр йуналиши учун)Т. 2004 йил	1
8	Акрамов Ж.А Гандбол.Дарслик.Ўз.ДЖТИ нашриёт матбаа бўлими,2008 йил	1

5.2. ҚЎШИМЧА АДАБИЁТЛАР

№	Муаллиф, адабиёт номи, тури, нашриёт, йили, хажми	Кутубхонада мавжуд нусхаси
1.	Кошибахтиев И.А Керимов Ф.А .Ахматов М.С. Валеология асослари. Дарслик. Тошкент.2005.йил.	10
2.	Қудратов Р. “Енгил атлетика”, дарслик, Тошкент “Ношир”, 2012 йил	5
3.	Шокиржонова К.Т. “Енгил атлетика (мусобақа қоидалари)” ўкув қўлланма, Тошкент, 2007 й.	10
4.	Ниёзов И. “Енгил атлетика” ўкув қўлланма, Фарғона, 2000 йил	12
5.	Павлов Ш, Абдурахмонов Ф., Акрамов Ж.Гандбол, дарслик Тошкент ЎзДЖТИ 2005 й	20

Кутубхона мудираси
имзоси ва муҳри
I-илова

Ишчи ўкув дастурга ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида

_____ ўкув йили учун ишчи ўкув дастурига қўйидаги ўзгартириш ва қўшимчалар киритилмоқда:

Ўзгартириш ва қўшимчаларни киритувчилар:

(профессор-ўқитувчининг И.Ф.О.)

(имзоси)

Ишчи ўкув дастурга киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар “Жисмоний маданият” факультети Илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилди ва маъқулланди (_____ йил “_____” _____ даги “_____” - сонли баённома).

Факультет Илмий-услубий
Кенгаши раиси:
доц. М.Баирбеков

